

INDU SUNDARESAN

Lepota
nepoznatog

Prevela
Dragana Brajović

■ Laguna ■

Naslov originala

Indu Sundaesan
THE SPLENDOR OF SILENCE

Copyright © 2006 by Indu Sundaesan
First published by Atria Books, a trademark of Simon & Schuster, Inc.
Translation rights arranged by Sandra Dijkstra Literary Agency
All Rights Reserved.

Translation copyright © 2008 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Posvećeno mom mužu Udeju,
zauvek*

Zahvalnice

Srećna sam što imam grupu prijatelja pisaca koji mi pružaju sigurno utočište za stvaranje. Podržavali su me dok sam pisala prva dva romana i nastavili to da čine i prilikom mog rada na *Lepoti nepoznatog*. Duboko sam im zahvalna, a naročito Filipu Vinberiju i Dženet Li Keri, koji su odvojili vreme za čitanje mog rukopisa.

Moj agent Sandra Dijkstra je još jedan oslonac. Ohrabruje me i podržava sve moje napore. Bila bih nemarna ako ne spomenem i ostale iz njene agencije koji mi svih ovih godina vredno pomažu. Svi oni su, svako na svoj način, izvanredni – Elizabet Džejms, Tarin Fejgernes i Eliz Kaprun.

Moj izdavač Džudit Kar i moja sjajna urednica Malejka Adero učinile su da mi svaki dodir sa poslovnom stranom pisanja bude zadovoljstvo, od samog početka. Zahvalna sam im što su mi pružile utočište.

Zahvaljujem se Reju Šimicuu koji je preveo reči japanskog vojnika u poslednjoj sceni romana koja se događa u Burmi.

Najzad, kao i prilikom pisanja prva dva romana, mnogo lepih trenutaka provela sam u bibliotekama *King County Library System* i *Suzzallo and Allen* Univerziteta u Vašingtonu, zagnjuren u izvanredne zbirke knjiga, mapa i priča koje su mi omogućile da steknem pouzdanu sliku o atmosferi, gradovima i društvu u Indiji i Burmi 1942. godine.

APRIL 1963.

Negde blizu
Sijetla

U brvnari

Ftepenice koje su krivudale od vrha grebena do plaže obojio je Sem. Boju je izabrala Olivija i on ih je obojio viktorijanskom crvenom – bojom njegove basnoslovno skupe limuzine *kraun imperial* iz 1950. Olivija je tada imala sedam godina i seća se da je, dok je ležala i sunčala se na pesku, posmatrala oca kako pedantno radi spuštajući se od vrha naniže. U suton su oboje ostali zarobljeni na dnu sveže obojenih stepenica. Lakim korakom ustrčali su do brvnare, pazeći da ne dodirnu ogradu. Ipak, ostavili su tragove stopala. Olivija još čuva cipele čiji je đon tada obojen. Danas gleda u stepenice kojima je četrnaest leta i zima u ovoj severozapadnoj oblasti ispostilo, sljuštilo i izbledelo boju, kao što godine ostavljaju trag na licu starice.

Jak nalet vetra oslobodi Olivijinu kosu prekrivenu okovratnikom kaputa i ona nesputano zaleprša. Jedan pramen okrznu joj usta i lice ovlaženo suzama. Ona podiže pogled prema tami iznad grebena i učini joj se da u prozoru vidi svetlost – kao nekad kad ju je otac čekao. Ali Sem je umro pre nekoliko dana i više nikada neće doći ovamo. Podsećajući je na hladnoću, njena kuja Elsa je dodirnu po nozi i ustrča uz sedamdeset i devet stepenica. Sa rukama u džepovima i ramenima uzdignutim do ušiju, Olivija ju je lagano sledila.

Sem joj je jednom rekao: „Ličiš na majku.“ Tada je upravo bila oprala kosu i, dremljivo položivši glavu na jastuk ispred peći, rasplesla dugačke pramenove kako bi ih prosušila. Pospanosti je odjednom nestalo. „Zaista, tata?“, upita. „Jesi li je voleo?“ „Svim srcem; još uvek je volim, kao i tebe.“ „Kaži mi nešto o njoj. Pričaj mi o mojoj mami.“ „Kasnije“, reče Sem. „Kasnije.“ Uvek je govorio kasnije.

Olivija bi tada uporno zurila u ogledalo pokušavajući da otkrije majku u sebi – u svojoj kao ebonovina crnoj kosi, lepo izvijenim obrvama, čak i u plavim očima bademastog oblika nasleđenim od Sema. Njena indijska i američka strana.

Svakog leta, dolazili su iz Sijetla u brvnaru kako bi uživali u dani- ma kad Sem nije imao predavanja. On bi pisao, a ona povremeno

pecala u hladnim zalivskim vodama, malo čitala, ili Elsi bacala štapić. Kad bi Sem završio s pisanjem, zajedno su odlazili u prodavnicu ili biblioteku. Nije joj nedostajalo društvo vršnjaka iz susednih brvnara, nije ga ni želela; htela je da provede leto samo sa ocem. Ipak, gotovo svakog vikenda u posetu im je dolazila baka Mod. Tada su, u sumrak, dok se polako spušta noć i na nebu se poput dragulja rađaju sjajne zvezde, večerali na tremu uz svetlost sveća.

Ostalih večeri palili su vatru na plaži i sedeli šćućureni pod prekrivačem dok joj je Sem pričao priče. Ušuškana u Semovom naručju, Olivija bi zaspala, sve dok se sledećeg jutra ne bi probudila u svom krevetu. Sem je uglavnom pričao o Indiji – o radžama na slonovima ukrašenim raskošnim prekrivačima, pustinjским pijacama kamila, obilju boja na bazarima, kloparanju vozova, kariju* koji izaziva vatru u stomaku. U kasnim noćima, kad bi sve utihnulo, dok su blagotvorne kišne kapi zlatastim sjajem svetlucale na osvetljenom tremu, on bi se prisećao svog prvog putovanja u Burmu, u aprilu 1942, dok je besneo rat. Tada bi pričao o gustim, neprohodnim džunglama, kamenim hramovima, preznojavanju, zvucima puščane paljbe, patnji i smrti.

Kad je stigla do brvnare, kiša opet poče da pada; nebo se prošaralo sivim oblacima, a u daljini, iznad Kaskadnih planina i bleštavog grada Sijetla, čula se prigušena grmljavina čiji se zvuk prostirao se sve do ovog zaštićenog zaliva u rukavcu Pjudžit. Olivija upali vatru u peći, skide kaput i protrlja ruke. Zatim priđe ogromnom kožnom kovčegu u boji mahagonija i odvuče ga od ulaznih vrata do prostirke ispred peći. Dok je podizala poklopac, mesingane šarke blago zasjaše na svetlu vatre. Stigao je iz Indije pre pet dana – kao poklon za njen dvadeset prvi rođendan, još nije znala od koga. Tog dana umro joj je otac, i sada će sama morati da otkriva sve skrivene tajne.

Ona posegnu za svilenim tkaninama s vrha i u tom trenutku, oslobođen iz dubine kovčega, prostorijom se razli prijatan miris jasmína pomešan s prašinom. Fine tkanine živih boja kao da su tek istkane klizile su joj niz ruke – svetloljubičasta, poput ranog cveta lavande; roze, nalik na mirisnu ružu; žuta, kao zreli mango. Olivija privi na grudi prohladnu svilu pitajući se kako je moguće da ma ko obavijen

* Indijsko jelo od mesa, povrća začinjeno ljutim začinima. (Prim. prev.)

ovim dugim svilenim trakama može izgledati elegantno. Kao što je nekad izgledala njena majka. Tkanine su mirisale na naftalin i sandalovinu – ničim nisu upućivale na pravu, živu ženu koja ih je nekad nosila i koju je njen otac strasno i neprekidno voleo do samog kraja, a o kojoj pak nikada nije mogao da govori. Čak ni Oliviji, njihovom detetu.

Olivija poče da razgleda unutrašnjost kovčega. U jednom sjajnom, gravurom ukrašenom kovčežiću za nakit, pronađe tanane srebrne alke za nožni članak, pocrnele od godina, sa zvončićima čiji je prigušen zvuk podsećao na udaljen zvuk vetra; jednu smotanu vrpcu u drvenoj kutiji veličine dlana, sa intarzijom od slonovače. Predebela da bi se pokidala rukama. Na njoj se sjaje nanizane male, zlatne amajlije – nekoliko brojanica, novčić sa urezanim likom psa i majušni zlatni cilindar jedva nešto veći od Olivijinog nokta. Olivija stavi vrpcu iskrzanih ivica oko vrata i shvati da ga njome ne može obuhvatiti. Znači, nije ogrlica. Onda, šta je?

U jednoj providnoj koverti bilo je fotografija i pisama. Drvena lutka. Tri figurice majmuna izdelfane od jednog komada drveta, veličine dlana. Ona izvadi jednu fotografiju i zagleda se u ženu na njoj. Imala je gustu kosu, istaknute ključnjače, nežno lice i ljubak osmeh. Ko je ona? Je li to...? Opet pogleda fotografiju žudeći da na ženinom licu ugleda nešto što ona, Olivija, nosi u sebi. Ipak, nije bilo mnogo sličnosti. Ženino duguljasto, usko lice nije ličilo na Olivijino široko i okruglo. Obe su imale dugu kosu, tamnu poput olujnih oblaka, ali to nije dovoljno da se utvrdi zajedničko poreklo. Koža joj je bila veoma glatka, kao da je tek na pragu života. U njenom blagom osmehu vidi se trag nekog nezadovoljstva koje joj je pomalo izvilo uglove usana. Crni i sivi tonovi na fotografiji nisu omogućavali da odredi boju njene bluze i *palua* prebačenog preko levog ramena. Golog vrata, sa malim sjajnim mindušama u ušima, na nosu je nosila nešto bleštavo nalik na dijamant. Olivija okrenu fotografiju, ali na poleđini ne vide nikakvo ime. Ništa, osim datuma i mesta: RUDRAKOT, MAJ 1942.

Gde je taj Rudrakot? Hoće li odgovor pronaći u pismima? Pogled joj pade na jedan debeli koverat naslonjen na ivicu kovčega. Unutra je bio svežanj papira, a duž preklapljenе ivice videle su se tamne mrlje od lepka.

Na njemu je bila napisana samo jedna reč. Nazira. Nešto joj je poznato u tom imenu; njegov *zvuk*. Negde ga je čula, nekad davno, ali to sećanje je bilo tvrdoglavo zatrpano negde duboko u njoj. Ona pažljivo otvori koverat i izvadi pismo. Srce uzbuđeno počne da joj lupa. Pismo je namenjeno njoj, Oliviji. U njemu joj se neko obraćao tim imenom. Ko je onda Nazira? Iznenada, u sećanju joj se pojaviše tri imena – Olivija, Nazira, Padmini. To su njena imena, dobijena po rođenju. Nikad ih nije koristila niti ju je iko tako oslovljavao. Ovaj dugačak kit-njast rukopis *sigurno* sadrži priče koje će ispuniti sve ono prećutano o njenom životu, priče koje joj Sem nikada nije dovršio – one koje je ostavljao za kasnije, a koje nikad nije ispričao. Sada su tu.

Napolju je oluja prestala, isto tako naglo kako je i došla, utrnuvši negde u utrobi Kaskada. Prikradajući se, smenila ju je noć. Iz vatre u peći rasprši se nekoliko varnica i istog trenutka se ugasiše i nestadoše na kamenom podu. Olivija se usred te rasute gomile blaga nasloni na kovčeg, okrenu papir prema svetlu i počne da čita.

Najdraža moja Olivija,

Dok pišem ovo pismo, pitam se hoćeš li ga ikada pročitati. Ako ga sada čitaš, pitam se na koga ličiš, koliko već znaš o svima nama, ako uopšte išta znaš. Šta ti je Sem ispričao o nama?

Toliko pitanja. Ali sve što sam sačuvao u sećanju jeste nasmejana beba sa jamicom na bradi, toliko dugih trepavica da su joj sve žene unaokolo zavidele i nazivale ih telećim. Zvuči čudno, ali to je tada bio kompliment. Jesi li ikada videla trepavice jednog teleta? Neobično su duge, poput resa na sariju. Izvini, brbljam, a želeo bih da budem kratak i jasan... ipak, hteo bih i da ti ispričam jednu priču.

Svaka priča počinje nekim malim kazivanjem. Mašta se uzburka, probudi znatiželju, naviru pitanja, prvi majušni grumen biva iskopan i iznesen na videlo blistajući na dlanu pripovedača. A ova priča je za tebe. Od mene.

Ipak, nisam ja taj koji treba da ti je priča; to ćeš shvatiti tek kad budeš saznala sve. Ja sam poslednja osoba koja bi trebalo da ti piše, ali na kraju ćeš videti zašto sam ipak želeo to da učinim. Pisaću o događajima onako kako ih pamtim. Nekima sam

svedok. Ipak, najviše sam čuo od drugih. Gde god sam otkrio zlu nameru, ugušio sam je u začetku. Želim verno da ti prikažem, ili... barem onoliko istinito koliko mogu, ono što se dogodilo u Rudrakotu 1942. Ne verujem da će ti iko drugi ispričati o tim prećutanim događajima koji su se nadvili nad nas. Pretpostavljam da nemaju hrabrosti.

Mislim da ima priča koje prkose svakom ćutanju. Ovo je jedna od njih.

Oprosti, sada ću se usredsrediti na nju. Nemoj mi zameriti na opširnosti i opsednutosti samim sobom. Vaspitan sam tako da sebe smatram važnim, pa je uživanje u sopstvenom glasu jednostavno posledica toga, čak genetska predispozicija, ako želiš. Nije važno, evo priče.

Sve priče imaju početke, ne uvek očigledne u trenutku kada se događaju. Prisećajući se prošlosti, pitao sam se je li to bilo tada... ili onda... kada... Dok premišljam o tome kako da počnem, moram ti reći da ova priča obuhvata samo četiri dana u maju 1942. Ali o njima ne smeš razmišljati kao o samo četiri dana, jer ti znaš, zar ne, dete moje, da su ta četiri dana predstavljala samo kretanje ka vrhuncu, ka susretu koji je sve naše živote snažno uzburkao i sasvim izmenio. O, svako od nas imao je svoju prošlost pre nego što je došao taj maj; a život je tekao i posle njega. Ipak, sada si ti tu da nas podsećaš na ta četiri dana u Rudrakotu. I ja ti pišem. Naše sudbine su povezane i uvek će biti. Ti postojiš, najdraža, zahvaljujući tom maju u Rudrakotu.

Tvoj otac, Sem, ušao je u naše živote i uneo zbrku. Došao je ranjen iz Burme, poput ptice slomljenog krila. Je li ti pričao o svom prvom ratnom iskustvu nakon povlačenja britanskih i indijskih snaga kada su Japanci napali Burmu? Nama nije ili, možda i jeste – nekima od nas – i mi nismo prestajali da razmišljamo o tome zašto je išao tamo i ko je on, ili ko bi mogao da bude. Jer, vidiš, svi su bežali iz Burme, a Sem je otišao tamo i odande se vratio živ. To je samo po sebi svima nama trebalo da bude upozorenje da je Sem Hotorn (s kakvom lakoćom izgovaram to ime) neobičan čovek. Možda ti, draga, možeš pronaći opravdanje za sve ono što se dogodilo u ta četiri dana po

ranjavanju tvog oca u Burmi; možda je zato bio spreman da se zaljubi u tvoju majku. Ipak, ja ne mogu. I ne želim. Sem nikad nije bio sasvim iskren prema nama; naravno, nije ni mogao da bude... ali ipak.

Još uvek govorim mi i on. Ali on je sada deo nas. Kao i ti.

Vidiš koliko sam umešan u ovu priču. O, jedva da sam i počeo da je pričam, tako da ćeš tek videti koliko sam umešan. Onda ćeš možda oprostiti i meni. Jer, ni ja nisam bio sasvim iskren.

Dakle... odakle da počnem?

Evo priče. Naravno, počinje u trenutku kada je Sem stigao u Rudrakot...

28. MAJ 1942.

Kraljevina Rudrakot

NEGDE U SEVEROZAPADNOJ INDIJI

1

Svaka železnička stanica imala je zasebne restorane za Induse, muslimane i Evropljane... Mnogi gradovi su imali zasebne železničke stanice, jednu za indijske gradove, drugu za evropske... vojne stanice... Indijci koji bi se usudili da putuju prvom klasom često su bili ponižavani budući da su ih kondukteri ili ostali putnici grubo izbacivali iz kupea.

E. M. Kolingam, *Tela vladara*, 2001.

Tesec je umivao nebo svojim hladnim sjajem dok je noćni voz poput ogromne, crne gusenice presecao pustinju Suk. Sijajući divlje poput Šivinog trećeg oka, prednji far mu je osvetljavao put duž sjajnih čeličnih šina – trouglasto zlatno svetlo na podlozi od srebra i senki.

Voz nije bio jedini koji se kretao u toj pustinjskoj noći. Probude ni iz svoje dnevne obamrlosti, šarke i krait^{*} vijugali su u potrazi za pacovima i miševima dobro ukopanim u tlo. Šunjajući se u potaji, lisica je jurila isti plen. Ona iznenađeno zastade kako bi sa sigurne udaljenosti osmotrila voz.

U pustinji Suk noću je bilo i natprirodnih sila. Jedni su verovali da su stvarne, drugi da su izmišljene. Pustinja je bila mesto rođenja, a sada i mesto smrti kraljeva i ratnika. Uprkos negostoljubivosti njenog peskovitog, neplodnog tla, oni su tu živeli pokolenjima, vekovima. Njihove grobnice (zapravo spomeni na njihovu smrt – budući da su kraljevi iz oblasti Suk bili hinduisti i tela su im posle smrti spaljivana) rasute po širokom prostranstvu, sjedinile su se sa crvenkastosmeđim bojama pustinje. Neke su bile male, neke pak ogromne, a sve građene od crvenog i svetlosmeđeg kamena peščara. Ove grobnice bile su

^{*} Veoma otrovna zmija iz roda *Bungarus flaviceps*. (Prim. prev.)

povod za ispredanje mnogih priča o nesrećnim ljubavima, prilikama odevenim u belo poput duhova, o bezbroj tragova konjskih kopita oko groba hrabrog radže poginulog u bici.

Lisica strpljivo sačeka da prođu svi vagoni pre no što se odluči da pređe šine. Kad je zvuk voza iščezao u daljini i pustinju ponovo zaposela noć, ona pažljivo načuli uši i osluškujući tiho koprcanje u tami, odjuri u tom pravcu balaveći od gladi.

Iz voza naravno nije bilo mnogo šta da se vidi. Većina prozora bila je zamračena kopcima, osim jednog, na četvrtom vagonu od lokomotive. Pored njega je sedeo čovek glave naslonjene na prozorske rešetke.

Jedini od tri putnika u kupeu koji još nije spavao bio je Sem. Pridržavajući ruku uz grudi, preko desnog ramena nosio je povez. Ipak, bol se rasplamsavao i rugajući se moćima aspirina postajao sve jači. Otupeo bi i postao podnošljiviji samo u trenucima kada bi se Sem sasvim umirio, što je bilo zaista teško postići u vozu koji se kreće. Prošlo je samo dva dana otkako mu je lekar u vojnoj bolnici u Kalkuti namestio iščašeno rame uz obećanje da će osetiti skoro trenutno olakšanje. Ipak, rame je predugo bilo povređeno da bi se tako lako oslobodio muka. On pokuša da se usredsredi na telegrafске stubove. Promicali su u brzom ritmu: *hvuš*, tišina, *hvuš*... neprekidno, zvukovi i muk dok je voz velikom brzinom prolazio pored stubova. Stubovi su bili postavljeni veoma blizu šina i izgledalo je kao da se boje da se odvoje i sami zakorače u taj golemi, jednolični prostor.

Sem je žudeo za snom koji bi mu izbrisao iscrpljenost. Još jutros se u Palampur u ukrcao u voz za Rudrakot. Prethodnu noć proveo je tumbajući se u džipu po prašnjavom zemljanom drumu od Delhija do Palampura, a pre toga, vojnim transportnim avionom doleteo je iz Kalkute u Delhi. Preko dva dana bez sna. Avion kojim je stigao u Delhi bio je daleko od udobnog – Sem se tumbao vezan u njegovoj ogromnoj, praznoj utrobi šibanoj vetrom, boreći se da ostane na mestu, dok mu je pojas kojim je bio vezan sve više ozleđivao rame. Za vreme vožnje za Palampur, u prastarom džipu koji se jedva kretao, vozač je svaku rupu na putu smatrao ličnim izazovom i Sem se nije usuđivao da zatvori oči u strahu da će se probuditi sa otkinutom glavom u sopstvenom krilu. Otkako se ukrcao u voz za Rudrakot, piljio je u svoje

saputnike širom otvorenih očiju i izbegavao više nego nasrtljiva pitanja gospođe Stanton pokušavajući da ne bude previše neljubazan.

Putovanje od Palampura do Rudrakota zapravo ne bi trajalo dva-deset četiri sata da je voz kretao na vreme iz jednog mesta i blagovremeno stizao na drugo, bez nepotrebnih zaustavljanja. Tako je Sem ovog dugog, zamornog dana, dok je sunce usijavalo pustinju i užarenim zracima šaralo po njihovom kupeu, naučio svoju prvu lekciju o Indiji. Voz se zaustavljao u *svakom* selu na putu od Palampura do Rudrakota, svakih četrdesetak minuta. Samo što bi uhvatio brzinu nakon neplaniranog stajanja u prethodnom selu, a već bi opet usporavao i Sem je, ophrvan novim talasom jare usled nestanka povetarca, smrknuto slušao škripu kočnica i usporavanje ritma. Ventilatori na tavanici predusretljivo su kloparali, ali su zapravo bili beskorisni. Bilo je nemoguće zaspati.

Ipak, do Rudrakota je mogao stići samo noćnim vozom; kraljevina je bila usred pustinje i do nje se teško stizalo vozilom, a premala da bi imala putnički aerodrom. Tamošnji vojni pukovi su svoje ljude, opremu i zalihe, prevozili železnicom.

Dok je zatvorenih očiju osluškivao kloparanje voza, Sema iznenadi dugačak, zaglušujuć i potmuo pisak lokomotive. On se nagnu kroz prozor, dopustivši da mu vetar šiba lice i mrsi kosu. Znoj od dugog putovanja već se odavno osušio ostavljajući mu tragove prljavštine na okovratniku košulje kaki boje i dve velike, okrugle mrlje ispod pazuha. Koža ga je svrbela od naslaga peska i čađi. On ovlaži ispucale usne i oseti ukus i miris sagorelog uglja. U ramenu mu je pulsiralo. Stegnuo je ruku u pesnicu pokušavajući da spusti bol do šake i tu ga zadrži dok ne umine. Još samo nekoliko sati, pomisli, i stići će u Rudrakot. Isplatiće se sva ova prljavština, dugo putovanje, nedostatak sna. Tada će odmoriti rame... ali ne, neće uspeti, ostalo mu je samo četiri dana dopusta u Rudrakotu. A toliko je toga trebalo uraditi.

Sem nogom napipa ranac ispod sedišta kako bi se uverio da je tu. U njemu se nalazila mapa Rudrakota koju je već dobro proučio. Sam grad se prostirao oko jezera. Tu su bile kasarne vojnog puka raspoređene duž senovitog bulevara u vojnoj zoni; ogromna tvrđava ukopana u brdo nadnela se nad grad utapajući se u smeđe i crvene boje ovog napuštenog mesta; sjajno i poput neba plavo jezero koje svetluca na

suncu. Iza jezera, naspram ogromnog prostranstva ništavila, isticala se ogromna kamena grobnica sa stubovima, na mapi jednostavno nazvana Četak*, a iza nje, prema zapadu, nepregledna pustinja. Tu negde, u tom peščanom kraljevstvu, nestao je njegov brat Majk.

Majka im je jednom rekla da se potraga počinje od početka, tamo gde se sećate da ste izgubili ono što vam nedostaje. Tako je Sem pošao u Rudrakot. Još davno se setio tog saveta. Kad je kao dečak ronio suze zaturivši kapu za bejzbol, pomogao mu je, kao i nekoliko godi-
na kasnije, u brvnari.

On i Majk su trupkali niz stepenice idući ka plaži kako bi posmatrali nadolazeću zimsku oluju. Oblaci su se navlačili iznad zaliva, a vetar šibao vodu praveći penušave talase koji su se, narastajući do pola planina, naglo obrušavali i zatim nestajali u pesku. Svetlost oko njih postala je čudnovato plavičasta, kao da je vazduh bio prepun kristala leda. Na sjajnim komadima drveta izbačenim na obalu svetlucala se morska trava, dok su iznad njih jedrili i klikitali galebovi raširenih krila. Majk, tada sedmogodišnjak, kaskao je pored vode pentrajući se po drvenim trupcima dok ga je Sem sledio što je brže mogao. Bio je rasejan i obuzet razjarenošću prirode, ali jednim delom veoma obazriv jer je morao voditi računa o mlađem bratu. U tom trenutku opazi munju kako cepa guste, sive oblake i zastade iščekujući prasak groma. On se zaista prolomi, bučno zatutnja i zatrese zemlju.

„Majk, slušaj!“, povika Sem šireći ruke kao da želi da prigrlji oluju. „Nebo kao da je ljuto. Slušaj!“

On se zatim osvrnuo oko sebe i ne vide Majka. Oblaci su do sada već sasvim pokrili severni ulaz u zaliv. Sve je bilo tamno kao da je noć i Sem se naprezao da vidi brata.

Vrhovi prstiju počеше da mu se mrznu i on stavi ruke pod pazuha. „Majk!“, vikao je. „Moramo se vratiti. Mama će se brinuti.“

Ali, kod balvana koje je plima u neredu nanela na plažu, ništa se nije pomeralo. Sada, u smiraj dana, ličili su mu na nekakve zamkove i gomilu vilenjaka. Sem se pope na stenu, čvrsto zakopča jaknu i poče

* Ime čuvenog ratnog konja opevanog u indijskim baladama. Nastradao je u velikoj bici kod Haldigatija. Jahao ga je Rana Pratap, vladar oblasti Mevar u Radžastanu. (Prim. prev.)

da gleda oko sebe. Gde je Majk? Bio je ovde, pored gomile trupaca koju su nazvali Bakingemska palata, a zatim tamo, pored Ajfelovog tornja, pa onamo i onda, gde?

„Majk, više nije smešno. Odmah dođi!“

Munja još jednom zapara nebo i Sem stavi ruke oko usta: MAJK, MAJK, MAJKI! Sve dok nije promukao i počeo da dahće. More je ljutito hućalo i raspršivalo hiljade kapljica oko njega. Srce mu je snažno bubnjalo u grudima i u kosti mu se uvlačila jeza.

„Majk“, šapnuo je. „Gde si?“

A onda ga za nogu dotaknu jedna hladna ruka. Sem se brzo okrenu.

„Ha!“ povika Majk gurajući ga izbledelim drvenim štapom. „Uhvatio sam te!“

Sem skliznu niz stenu ogrebavši članke i cevanice i zgrabi Majka za jaknu. „To više nikada nemoj da uradiš! *Nikada!* Čuješ li me?“

U noćnom vozu za Rudrakot Sem se prisetio užasa koji ga je obuzeo na pomisao da je izgubio Majka. Taj trenutak koji mu se činio da traje čitavu večnost pamtio je sasvim jasno, kao da se nedavno dogodio. A sada, na drugom kontinentu, u sasvim drugo vreme, sad kad su obojica već odrasli ljudi poslani u Indiju da učestvuju u velikom ratu, Majk se opet izgubio. Ovog puta to nije bio nestašluk. Nikakvi povici ga ne mogu vratiti. Ipak, nije želeo da veruje u to da ne može pronaći Majka i zato, evo ga na putu za pustinjsku kraljevinu Rudrakot, u ponovnoj potrazi za njim. Ide na mesto gde je izgubljen. Na početak.

Neka vrelina mu iznenada prostreli rame proširivši se naniže, na celu ruku. On odskoči od prozora i padajući na sedište bolno zaječa. Vid mu se zamuti, poče da mu hući u ušima i on se uhvati za rame.

„Kapetane Hotorne!“

Sem uzdahnu. „Da, gospođo Stanton.“ Zatim, pomirljivijim tonom reče: „Izvinite, odjednom me je zabolelo.“

„Boli vas rame?“ upita ona mekim, pospanim glasom koji je, inače, preko dana bio prilično promukao.

„Da“, odgovori iznenađeno Sem. Kao da je zabrinuta? Zašto? Prema njoj nije bio srdačan, zapravo jedva učtiv.

„Pa“, ona coku jezikom, „rat je. Rat nanosi bol, kapetane Hotorne.“

Nema istinitije izjave, pomisli Sem uspravljajući se na sedištu. Zadirvljujuće je da ju je od svih ljudi na svetu izgovorila upravo ona.

Ispod cvetovima išarane kape Adelajd Stanton, čvrsto pripijene uz glavu ne bi li joj kovrdže preko noći ostale u savršenom redu, provirivalo je nekoliko sedih pramenova. Nosila je šarenu pamučnu spavaćicu, najpristojniju od svih koje je Sem do sada video; čvrsto zakopčan okovratnik prekrivao joj je čitav vrat, a bogati nabori tkanine širili su se naniže i poput ogromnog šatora obuhvatali joj čitavo telo. Samo u jednom trenu, podarila mu je kratak blesak majušnog dela svoje gole kože na nožnom članku dok je hitro podizala noge na krevet pokrivajući se ćebetom.

„Hoćete li zatvoriti prozor? Veoma me uznemirava zvuk vetra.“

„Naravno, gospođo Stanton.“ Sem spusti kapke. U kupeu nesta strujanja vazduha. On približi nos kopcima i oseti dah povetarca. Zatim duboko udahnu uvlačeći vazduh punim plućima dok mu je vetrić podizao kosu sa čela ublažavajući taj prvi utisak zatvorenog prostora. Minut kasnije, on ustade i ugasi svetlo, a kupe se ispuni plavom svetlošću noćne svetiljke.

Na ležištu iznad gospođe Stanton spavao je jedan gospodin, Indijac. Leđa su mu bila prava i u snu, a odelo još neizgužvano. Za razliku od Adelajd Stanton, koja se presvukla u kupatilu pored kupea, spavao je obučen. Nosio je *čuridar*, nogavica čvrsto pripijenih uz potkolenice, uzak crni kaput sa mandarinskim okovratnikom i zlatan sat na desnoj ruci. Kožne sandale ostavio je ispod ležišta. Nije se pomerio četiri sata; činilo se kao da ne diše, ukočen u snu kao što je bio i na javi.

Tog jutra u Palampuru, Sem je prvi ušao u kupe, željan tišine i ležaja u kome se mogao opružiti.

Ipak, čim je opazio Indijca kako zastaje na ulazu, pridigao se iz kreveta. Ovaj je pak bio veoma sramežljiv i videvši Sema umalo se nije povukao u hodnih. Ponašao se stidljivo iako mu odelo i spoljašnjost nisu izgledali tako – nosio je savršeno skrojen crni *šervani* od najfinije, teške svile; kosa lepo podšišana, nokti manikirani. Sačekavši nekoliko trenutaka, on uđe u kupe i oprezno se nakloni. Jedan drugom poželeše dobro jutro, a Sem doda: „Kako ste?“

„Dobro, hvala“, odgovori čovek. „Ovo je moje mesto.“ Govorio je odlučno, ali u glasu mu se moglo osetiti lako podrhtavanje i nagoveštaj prkosa.

„Nisam seo na vaše mesto, zar ne?“

„Ne, ne. Ovo je...“, reče pokazujući na sedište pored vrata i ležaj prekoputa Sema, „...moje mesto. Hvala.“

Zatim se pojavila gospođa Stanton. Oznojena, oklevala je na ulazu, gledajući u kartu koju je držala u ruci u ljubičastoj rukavici. Iza nje su tri nosača teglila brdo torbi.

„Izvinjavam se,“ reče ona, „mislim da sedite na mom mestu.“

Gledala je u Indijca. On skoči sa sedišta i posegnu za kartom u gornjem džepu dugog crnog kaputa. Ona zapravo nije gledala u njega, odnosno, nije ga gledala u oči. Pogled joj je bio uprt u prvo dugme njegovog kaputa, odmah ispod lepo oblikovane brade.

„Mislim da niste u pravu, gospođo“, reče on lako se naklonivši, ne nudeći joj kartu na uvid. „Ovde je sve uredu.“

Lice gospođe Stanton namršti se i skameni. Bila je u godinama koje se teško mogu odrediti; taj izgled neke žene steknu odmah nakon četrdesete i ne stare više ni do sedamdesete, izgled koji govori o tome da je ono malo svežine iz mladosti odavno iščilelo i ustupilo mesto duboko ukorenjenim predrasudama. Sema čak nije ni pogledala, osim možda krajičkom oka. Ipak, nekako je znala da nije Indijac. Opaljen burmanskim suncem pod kojim je nedeljama tumarao, sjajne crne kose i dubokih plavih očiju, on je na prvi pogled ličio na Indijca. Boja očiju mogla je prevariti, jer i Indijci imaju plave, zelene ili oči boje lešnika. To njihovo nesrećno nasleđe bilo je posledica slabosti i nedostatka samokontrole sunarodnika gospođe Stanton. Ipak, ona je nekako znala. Nešto u načinu na koji je Sem sedeo, u njegovom ponašanju, odavalo je da nije Indijac. Gospođa Stanton nije bila neupućena, niti je u Indiji išta posmatrala površno. Ona je *znala*.

„Vagoni za domaće stanovništvo nalaze se na kraju kompozicije“, reče. „Molim vas, idite tamo. Ovo je moje mesto. Ovde nije moguća greška.“

Obigravajući oko ogromne prilike gospođe Stanton uz reči: „Mogu li?“, britanski kondukter provuče se kroz uska vrata kako bi Indijcu pregledao kartu.

„Ovde je sve u redu, gospođo Stanton“, reče i nakašlja se u nelagodnoj tišini. Među prstima je držao roze kartončić pravougaonog oblika na kome je Sem pročitao ime MOHAMED ABDULAH i odštampane reči: PRVA KLASA, KUPE 4.